

ВІДГУК

офіційного опонента про дисертацію

Подолянчук Ольги Володимирівни,

«Ідіостилю Гната Хоткевича» (Вінниця, 2021. – 204 с.),

подану до захисту на здобуття наукового ступеня

кандидата філологічних наук

за спеціальністю 10.02.01 – українська мова

Лінгвоперсонологія впродовж останніх років постає достатньо актуальним напрямом мовознавчої науки, що підтверджено численними розвідками як вітчизняних, так і зарубіжних мовознавців (Т. Головіна, А. Загнітко, І. Данилюк, В. Карасик, Т. Космеда, Л. Мацько В. Нерознак, Й. Стернін, Л. Ставицька, О. Татаринцева та ін.). Антропоцентризм сучасної наукової парадигми визначає питання вивчення індивідуального стилю письменника одним із ключових у лінгвістиці художнього тексту. Саме таке питання прискіпливо й вдумливо розв'язує Ольга Володимирівна Подолянчук у рецензованій праці. Здобувачка подає достатньо глибоке дослідження мови сучасної української художньої літератури шляхом детального аналізу ідіостилю Гната Хоткевича. Зважаючи на домінування принципу антропоцентризму в сучасній лінгвістиці, комплексне та поглиблене вивчення індивідуального стилю видатного майстра слова, подане в роботі О.В. Подолянчук, видається цілком актуальним та перспективним.

Мета дисертації, якої успішно досягає авторка, - визначити особливості індивідуального стилю Гната Хоткевича на різних мовних рівнях (фонетичному, морфологічному, лексичному та синтаксичному). Для досягнення поставленої мети О.В. Подолянчук, на нашу думку, окреслила непрості для розв'язання завдання, якщо взяти до уваги як матеріал дослідження, так і спосіб його наукового пізнання. Проте

грунтовність заявленої теми, її опрацювання крізь призму антропоцентризму, лінгвокультурології та етнолінгвістики, комунікативної лінгвістики, лінгвоперсонології, когнітивної лінгвістики забезпечили високі результати праці, які варті наукового визнання.

Матеріал дослідження (а це 6000 контекстів з діалектично маркованими словами, 1103 сторінки вибірки) взято з рукописів / автографів, першодруків, художніх творів й епістолярію Гната Хоткевича, а також з цінних архівних фондів. Достатньо великих обсяг емпіричного матеріалу, як і комплексна методика дослідження із використанням широкої палітри методів, - критичного аналізу та систематизації наукової літератури, дефініційного аналізу, суцільної вибірки, лінгвістичного картографування, описового, ідеографічного членування, зіставно-типологічного, текстологічного та статистичного - уможливили якісний науковий опис та забезпечили вірогідність і **новизну** отриманих результатів. Авторка вперше українському мовознавстві досліджує оригінальний індивідуальний стиль Гната Хоткевича та визначає його місце та роль як новатора народнорозмовного стилю в українській прозі ХХ століття; більше того, вперше студіює публіцистику письменника, її фонетичні, лексичні й граматичні особливості.

Незаперечним є **теоретичне значення** роботи, яка значно розширює наукові знання про особливості ідіостилю як однієї з основних категорій стилістики художньої літератури. Також не викликає сумнівів **практичне значення** отриманих результатів, які успішно можуть бути впроваджені в курси та спецкурси з історії української літературної мови, діалектології, лінгвостилістики та комунікативної стилістики, лінгвоперсонології, лінгвокультурології та етнолінгвістики, когнітивної стилістики.

У **першому** розділі наукової праці (с. 22-74) висвітлено й систематизовано науко-практичні результати доробку теорії вивчення ідіостилю; простежено зв'язок ідіостилю із поняттями стильових констант

і домінант; акцентовано увагу на мовознавчому векторі вивчення творчості Гната Хоткевича; описано чотири послідовні етапи комплексного аналізу ідіостилу письменника.

У питанні вивчення індивідуального стилю Гната Хоткевича авторка знімає маркери заангажованості, одноаспектності й фрагментарності, якими позначені «радянські» наукові дослідження творчості письменника. О.В. Подолянчук подає глибокий критичний огляд робіт, присвячених творчості Гната Хоткевича, наголошуючи на необхідності нового прочитання мовотворчості письменника.

У теоретико-методологічному плані перший розділ, на нашу думку, є вельми переконливим. О.В. Подолянчук подає детальну характеристику термінологічного апарату дослідження, чітко обґрунтовує сутність базових теоретичних понять праці, пропонує своє бачення. На особливу увагу заслуговують міркування авторки щодо необхідності новітнього різноаспектного підходу до вивчення ідіостилу Гната Хоткевича.

У другому розділі (с. 75-135) репрезентовано практичні результати дослідження ідіостилу митця. Зокрема, подано аналіз стильових домінант прозових творів Гната Хоткевича на всіх мовних рівнях (фонетичному, морфологічному, лексичному й синтаксичному); проілюстровано доцільність виокремлення діалектизмів на фонетичному рівні та визначено оригінальні системні вокалізми та консонантизми, які проілюстровано численними прикладами. Цінними є зауваги щодо особливостей частиномовної репрезентації стилістичних особливостей творів письменника. Заслуговує на увагу прискіплива добірка ілюстративного матеріалу, що репрезентує лексичний рівень, мотивоване виокремлення загальноновживаної, розмовно-просторічної лексики та гуцулізмів у творах Гната Хоткевича, їхня класифікація за тематичними групами. Вражає палітра фразеологізмів, представлених як ілюстративний матеріал дослідження, та вдала спроба авторки проаналізувати і класифікувати їх, а

також виокремити лексеми-складники використовуваних автором фразеологізмів.

Аналогічно представлені результати і в **третьому розділі** роботи (с. 136–166). О.В. Подолянчук вдумливо, спираючись на серйозну фактологічну базу, описує стильові константи й домінанти епістолярної спадщини Гната Хоткевича; визначає її особливості, репрезентовані поєднанням дотримання норм української літературної мови з вкрапленнями народнорозмовної мови, позначає порушення синтаксичних норм, підкреслює автентичність творів Гната Хоткевича.

Цінним є те, що дисертантка будує науковий виклад логічно, відповідно до заявлених завдань роботи. Позитивне враження залишає багатий та почасти унікальний ілюстративний матеріал, чітко структурований та аналізований Ольгою Подолянчук. Заявлене вище надає роботі зв'язності, стрункості, послідовності, а результатам дослідження – виваженості та достовірності.

Висновки дисертації відтворюють основні результати дослідження, викладені в розділах, поглиблюють їхній зміст, тому вважаємо їх цілком обґрунтованими. Крім того, висновкова частина повністю узгоджена із завданнями, зазначеними у вступі. Дисертантці вдалося акумулювати теоретично виважені та практично доведені результати аналізу мовних засобів, що формують ідіостиль Гната Хоткевича.

Основні положення дисертаційної праці повно відображено в змісті автореферату (хоча простежуються незначні неточності: у другому розділі роботи аналіз репрезентантів різних мовних рівнів у творах митця подано в такій послідовності: фонетичний, морфологічний, синтаксичний, лексичний, фразеологічний (с. 75-135), натомість в авторефераті ця послідовність інакша: фонетичний, морфологічний, лексичний, фразеологічний та синтаксичний (с. 5-9 автореферату), проте в цьому випадку послідовність викладу матеріалу аж ніяк не впливає на результати

роботи) й 11 одноосібних публікаціях, 6 із яких – у фахових виданнях України, 1 – у закордонному виданні, 4 – у матеріалах наукових конференцій України.

Попри актуальність і глибину дисертаційної праці Ольги Володимирівни Подолян, аргументованість висунутих у ній наукових засад, комплексний характер і ґрунтовний аналіз творчої спадщини Гната Хоткевича, важливість отриманих результатів, узагальнень і висновків, висловимо деякі **дискусійні моменти** та вкажемо на окремі неточності.

1. На нашу думку, перший розділ роботи дуже деталізований; не цілком виправданим видається огляд загальних методологічних основ досліджень (п. 1.3), який має реферативний характер і містить відому інформацію. Водночас ґрунтовно опрацьований теоретичний матеріал став міцним підґрунтям для досягнення поставлених у роботі завдань.

2. Другий розділ роботи позначуваний достатньо серйозним ілюстративним матеріалом, який подається здебільшого як констатація певного мовного явища / рівня фіксованого у творах Гната Хоткевича. Хотілося б побачити більше описово/узагальнювальної інформації, критичних висновків (с. 83-93).

3. Авторка зазначає, що фразеологізми є однією з визначальних домінантних ознак стильової манери Гната Хоткевича (с. 62). Цікаво, що дало змогу дійти такого висновку? О.В. Подолянчук у переліку методів дослідження зазначила статистичний метод, проте в основних розділах праці відсутні числові показники (можливо, підрахунки залишилась поза межами роботи).

4. Робота подекуди хибує граматичними: *приходить до висновку* (с. 2, с. 98), *йому належить біля трьох тисяч* (с. 59) й лексичними помилками: *пізнавальне відношення* (с. 29), *поверхневий аналіз* (с. 57), є незначні технічні недогляди: *прохових* (замість *прозових*) творів (с. 83, с. 94).

Проте висловлені зауваження не торкаються основного змісту дисертації та не знижують її загальну позитивну оцінку. Тож можемо впевнено констатувати, що наукова праця Ольги Володимирівни Подолянчук є зрілою, виконаною на належному науковому рівні розвідкою, яку вирізняє актуальність, оригінальність, переконливість досягнутих результатів.

На підставі ознайомлення з текстом, авторефератом та публікаціями, вважаємо, що дисертація «Ідіостиль Гната Хоткевича» та автореферат відповідають вимогам пп. 9, 11, 12, 13, 14 «Порядку присудження наукових ступенів», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 24.07.2013 № 567 (зі змінами, внесеними згідно з постановою КМУ № 656 від 19.08.2015 та № 1159 від 30.12.2015), а її авторка, Подолянчук Ольга Володимирівна, заслуговує на присудження наукового ступеня кандидата філологічних наук за спеціальністю 10.02.01 – українська мова.

Офіційний опонент –

кандидат філологічних наук, доцент,
завідувач кафедри гуманітарних дисциплін
і мовної підготовки іноземних громадян

ДВНЗ «Приазовський державний»

технічний університет»

James

О.А. Щепка

Підписи Ценки О.А. засвідчую.

Гарашин В.В. К.В. Освак

